

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování.

„Kdo Mne následuje, nebloudí ve tmách,
praví Pán.“ *Tom. Kemp. I. 1.*

Jakého vzdělání jest nám především třeba?

Když jsem četl zprávu o první výborové schůzi „Jednoty učitelů moravských“, že jednota hodlá v okresích, kde jsou členky její organizace, zříditi vzdělávací kroužky, kde by se projednávaly a studovaly idey Spencerovy, Marxovy, Hegelovy, Schopenhauerovy, názory Rousseauovy, Nitscheovy, Tolstojovy, Millovy, Herbertovy (?), Kantovy atd., zabořilo mne opravdu srdce. Nyní, lidé selský, řemeslnický a dělnický, bude ti již pomoheno, když vychovatelky tvých dětí budou studovati filosofii, ale jakou filosofii! Aby neupadly v podezření nepokrokovosti, nebudou se obírat žádným filosofem křesťanským; sestavily si výbor veskrze pokrokový, moderní! Kdyby dámy, shromážděné dne 26. března v Přerově, byly věděly, jak soudí mnozí z uvedených filosofů o ženách, nevím, byl-li by tento návrh schválen býval. Na př. Schopenhauer a Nitsche! Podívejte se jen do „Vychovatelských Listů“, roč. I. číslo 4.!

Řeknu-li si: Prostuduji na př. filosofii Tolstého (celou tu uvedenou řadu filosofů prostudovati, ne povrchně prostudovati, to přesahuje při naší práci školní naprosto veškeru možnost) a filosofii podle zásad sv. Tomáše Akvinského, přirovnám je pak ve všech důležitých bodech k sobě (již to by byla práce ohromná) — to by bylo rozumné a také jistě s velkým prospěchem.

Avšak účel mých dnešních řádků jest jiný. Chci ukázati, že nám jest třeba, máme-li úkol svůj aspoň dostatečně mezi lidem plniti, vzdělání hospodářského nebo-li národohospodářského. Žijeme mezi dělníky, kteří upracovaní přicházejí večer domů, máme třeba srdce, jež cítí s nimi jejich strasti a slasti, ale poučiti a povzbuditi jich nedovedeme, analysovati jim správně a srozumitelně hospodářské a sociální otázky neumíme, tím méně přesvědčiti je o tom, co jest v životě sociálním dobré a zlé. Žijeme mezi lidem rolnickým, který by s námi měl býti spjat svazky co nejužšími, chlubíme se, že jsme jeho učitelé, ale otázkám národohospodářským nerozumíme.

Svobodu máme stále na jazyku, ale zapomínáme, že podmínkou svobody duchovní je svoboda hmotná, bez té že není svobody žádné. Kde lid je hmotně odvislý, kde doktoři naši a jiné vlivuplné osoby starají se o vysokou politiku místo o hospodářské potřeby a uvědomění lidu (anebo ani o nic se nestarají), zaprodává lid i své děti, jest k tomu donucen pro kus chleba, dává je ohlupovati v německých školách a tak

právě tam, kde bychom měli stoupati, klesáme stále a stále. Příkladů smutných je na všech stranách dosti.

Zde by nejlépe slovem, písmem i skutkem mohl působiti učitel, jest u našeho stavu i dobré vůle i obětavosti dosti, ale není hospodářského vzdělání. Když 25. března t. r. konána byla v Brně schůze českých hospodářských učitelů, všeobecně a jednohlasně zodpověděna byla otázka, zda učitelstvo dnešních obecných škol má dostatečný výcvik hospodářský, že ho nemá, a že za dnešní osnovy učební na ústavech učitelských ani míti nemůže a prázdninové kursy pro učitelstvo nestačí.

Nyní je třeba vzdělání hlubokého ze všech odborů národohospodářských věd, jehož nelze nabýti za rok ani za dvě léta. Toho se nám dostati musí, máme-li býti opravdu učiteli lidu, o toto vzdělání jest nám na předním místě usilovati. Nechť z počátku, dokud vzdělání učitelů vůbec není opraveno, pořádají se kursy universitní, kde by přednášeli opravdu mužové vědy, jako prof. dr. Albin Braf a j. Vyzýváme Katolický spolek českého učitelstva na Moravě a obracíme se také ku Katolickému spolku českého učitelstva v království Českém, aby o pořádání takového unīversitního kursu v příštím roce bylo včas na příslušných místech požádáno.

Potřebu hospodářského vzdělání začínají uznávati mnozí osvícení mužové, jako c. k. okresní hejtman K. Vojáček v Žamberku, jehož podnětem byly letos již podruhé značné obnosy peněžité věnovány k nákupu knih novější české zemědělské a národohospodářské literatury. Knihy byly zařazeny zvláště do učitelské okresní knihovny žamberské, dále do knihoven lidových i hospodářských, a jinak účelně rozdělovány, aby se s obsahem jich co nejširší vrstvy lidu, zvláště hospodářského, obeznámiti mohly. Nezapomenuto ovšem ani spisů národohospodářských, které by dorost průmyslnický i řemeslnický učily podnikavosti u nás, bohužel tak slabé. Mezi takto zakoupenými a rozšiřovanými knihami nalézají se též i kuchařské knihy pro lid. Vždyť jest nadmíru důležité, aby se i ženy z lidu naučily racionálně vařiti, ježto lze tímž nákladem poříditi pokrmy chutné, výživné, jako při neznalosti věci krmě méně cenné, ano i bezcenné v každém směru. — Tak by mělo bývat všude. Poslání politických a soudních úředníků mezi lidem nemělo by se rozumět jen tak, že politický úřad zastává službu policejní a soudní úřad že přečiny a chyby trestá, lid má býti také veden a poučován. —

Tak doufejme, že bude lépe, až otázkám národohospodářským budeme důkladně rozuměti, až vědomostí nabytých užívati budeme ve prospěch lidu, sami předcházejíce dobrým příkladem v práci, mírnosti a spořivosti.

Předprava ku čtení a psaní.

Methodická črta od K. Zh.

Jedna ze zásad vyučovacích zní: „Pokračuj od jednoduchého ku složitému.“ Nejvíce proti této zásadě se snad chybuje při počátečním vyučování v 1. školním roce. Začínáť se tu větou, která se rozkládá ve slova, slova ve slabiky, slabiky v hlásky. Jaká to obtížná práce ví jen ten, kdo již dítka 1. školního roku vyučoval.

Účelem tohoto pojednání jest, ukázati, jak by si učitel způsobem snadnější ma pro dívky pochopitelnějším při předpravném vyučování vésti měl.

1. Jmenování osob. Já mluvím. Mluvíš ty také? Kdo mluví jest osoba. Co jsem já? Co jsi ty?

Cvičení: Mluví tatínek? Co je proto tatínek? a p. Jmenujte osoby!

2. Jmenování zvířat. Každý z vás zná psa. Vždyť jej mnozí máte doma. Mluví pes? Je pes tedy osoba? Je pes stále na jednom místě? Pes jde kam chce: na dvůr, do kuchyně, na ulici. Pes chodí. Protože pes nemluví, ale chodí, je pes zvíře.

Cvičení: Mluví kočka? Je kočka osoba? Chodí kočka? Co je tedy kočka? atd. Jmenujte zvířata!

3. Jmenování věcí. Co je toto? (stůl.) Mluví stůl? Je stůl osoba? Chodí stůl? Je stůl zvíře? Stůl není tedy ani osoba, ani zvíře, ale věc. Co je stůl?

Cvičení: Jmenování věcí.

4. Slovo.

a) Jmenování osob.

b) Jmenování zvířat.

c) Jmenování věcí.

Pamatujte si: Pojmenujeme-li nějakou osobu, zvíře nebo věc, řekli jsme slovo. Stolař. Co jsem řekl? Řekni to slovo! Kůň. Co jsem řekl? Řekni to slovo! Lavice. Co jsem řekl? Řekni to slovo! Každé slovo něco značí. Slovo stolař značí osobu, slovo kůň značí zvíře, slovo lavice značí věc.

Cvičení: Králík. Co jsem řekl? Řekni to slovo! Co značí slovo králík? atd.

5. Slabika. Pozor! Řeknu vám něco. Dítě. Co jsem řekl? Řekni to slovo! Co značí slovo dítě? Pozor! Dí-tě (dávej rukou znamení). Řekni to slovo tak! Na kolikrát jsem vyslovil slovo dí-tě? Poněvadž jsem to slovo na dvakrát vyslovil, má slovo dítě dvě slabiky. Kolik slabik má slovo dí-tě? Řekni první, druhou slabiku!

Cvičení: Voda. Co jsem řekl? Řekni to slovo? Co značí slovo voda? Vo-da. Řekni to slovo tak! Na kolikrát jsem to slovo vyslovil? Kolik slabik má slovo vo-da? Řekni první, druhou slabiku! a p.

6. Hláška. Řeknu vám něco: maso. Co jsem řekl? Řekni to slovo! Co značí slovo maso? Ma-so. Řekni to slovo tak! Na kolikrát jsem to slovo vyslovil? Kolik slabik má slovo ma-so? Řekni první, druhou slabiku! Řekni ještě jednou první slabiku! Pozor! Vyslovím sám první slabiku: *m*. Řekl jsem celou slabiku? Řekl jsem část slabiky. Co jsem řekl? Pamatujte si: Část slabiky se jmenuje hláška. *m* je tedy hláška. Co je *m*? řeknu ostatek slabiky *ma*: *a*. Jest to celá slabika? Co je to? Jak se jmenuje část slabiky? Co je tedy *a*? Podobně se probere druhá slabika *so*.

Cvičení: Když žáci se dobře vycvičí v rozboru slov ve slabiky, říkají krátce, které hlásky slyší v každé slabice. Mezi probíráním této látky cvičí se dívky kresliti přímky svíslé, vodorovné a šikmé. Na to (asi 3. týden) přikročí se ku čtení a psaní dle slabikáře.

Rozhled školský.

Na Moravě budou volby. Učitelstvo mělo by býti pamětlivo slov, jež dne 11. července loňského roku na sněmě dolnorakouském pronesl poslanec kníže Auersperk: „Neklamným znamením blížících se voleb jsou učitelské věci. Jakmile se končí volební období, u všech stran patrna jest ohromná pečlivost o učitelstvo.“

Kdybychom důvěřovali sobě a spoléhali toliko na sebe, byli bychom dosti silni, abychom i své učitelské zástupce do sněmu dostali. Toho však nedosáhneme, pokud budeme odvisli od stran.

Jak „pocitivě“ smýšlí na př. lidová strana s učitelstvem, (píše „Hanácký Kraj“) toho důkazem nejlepším jsou kandidatury učitelů. Proti dru. Stojanovi kandidují lidovci nadučitele Vozába, proti hr. Seilernovi nadučitele Urbáška, proti dru. Hrubanovi nadučitele Rosíka. Samé kandidatury tam, kde již napřed jest jisto, že propadnou. Z jistých kandidatur jim lidovci nepostoupí ani jedné. Ale ještě více. V „Lid. Nov.“ a jiných listech pokrokovému učitelstvu se lichotí, ale potajmu proti němu se štve. Panu Rosíkovi lidovci lichotí, jako by ho chtěli kandidovat, ale po straně nabízejí vůdci lidovečtí tutéž kandidaturu hraběti Kaunicovi. Tak se dává pokrokové učitelstvo vodit od lidovců za nos, dře se na ně a dává si za to jen ukazovat straky na vrbě.

Výsledky zápisu do škol na mnohých místech jsou pro nás smutné. Tak na př. v Brně zapsáno jest letos do německých obecných škol o půl osma sta žáků více než vloni. Do českých obecných škol Brněnských je zapsáno méně žáků než roku loňského. Ivančická německá škola má též více žáků než vloni, ale tu i na českých školách žactva přibývá. Utěšená zpráva dochází z c. Budějovic. Tam na českých školách letos poprvé podařilo se docílití při zápisu většího počtu žactva než na německých. Na českých školách bylo úhrnem zapsáno žákův a žákyň 4808, o celých 394 více než roku loňského. Jakkoli jsou to číslice imposantní, přece jen nedostihují ještě skutečného poměru obyvatelstva obou národností v Budějovicích a mnoho set českých dětí ještě úpí v německých duchomornách.

Zajímavý rozsudek, jímž donucen byl žák choditi do české školy, učinil okresní soud v Mor. Krumlově a potvrdil vrchní soud zemský. Jan Podhrázský, hostinský z Rybníka u Mor. Krumlova, dal jako poručník Julia Podhrázského zapsati ve školním roce 1896 až 1897 do české matiční školy v Mor. Krumlově. Na radu německých agitátorů vzala však matka chlapcova synka z české školy a dala ho zapsat na školu německou, přes to, že byl německé řeči úplně neznalý. Poručník podal na toto jednání matky stížnost k okresnímu soudu, jenž rozhodl, že dítě má býti posíláno do české školy, kde jedině může prospívati. Na nátlak krumlovských germanisátorů matka rekurovala k vrchnímu soudu zemskému, který však rozhodnutí okresního soudu potvrdil s odůvodněním, že v zájmu dobrého, důkladného a úspěšného vychování neplnoletého Julia Podhrázského je nutno, aby navštěvoval školu českou, poněvadž by na německé neprospíval.

Opravdu židovským gymnasiem (vydržovaným za české peníze) jest německé gymnasium v Uh. Hradišti. Zapsáno na něm pro tento školní rok všeho všudy 192 žáků, z těch jest 105 židů. V III. třídě je toliko 5 křesťanů. V I. třídě jest 34 žáků, sehnanych z celého světa, v VIII. třídě 22 žáků, z nichž opět mnozí dříve zde nestudovali.

V Kateřinkách u Opavy otevřena byla všemi moderními vymoženostmi opatřená „hospodyňská škola“. Náklad vede spolek žen a dívek ve Slezsku.

Do školy se přijímají dívky buď z celým zaopatřením za laciný obnos 30 kor. měsíčně, nebo pouze do učení z místa. Bude se učit všestranně hospodářství, literním předmětům a hudbě. Žel, že není dosud trvání tohoto blahodárného podniku zaručeno a bude třeba obětavé podpory, aby se škola tato udržela. Podpory lze posílati pokladní spolku českých žen a dívek ve Slezsku paní E. Strohalmové v Kateřinkách.

Za členy zemské školní rady v Čechách zvoleni byli zemským výborem pro český odbor dr. Jiří Pražák, dr. Jindřich Metelka a poslanec redaktor Josef Anýž. Pro německý odbor zvoleni jsou prof. Bachmann, poslanec advokát dr. Malý a poslanec učitel Legler. České učitelstvo škol obecných a měšťanských nebude v zemské radě školní ani jediným svým členem zastoupeno.

O sankci nového zákona o úpravě platů učitelských v Čechách není dosud ani slechu. Za to bude prý podána v příští schůzi říšské rady předloha, týkající se nové půjčky 38 milionů, z nichž na naši polovici připadne 25 milionů — na kanóny.

Návrh na ochranu mládeže v polic. obvodu Pražském podal sociálně humanitní komisi v Praze mag. oficiál p. Jos. Vlk. Účelem organizace pro ochranu mládeže jest: a) pečovati o mládež každého věku až do plnoletí v ohledu mravním i hmotném a b) zakládati k tomu účelu vhodné ústavy. Za tím účelem organizace jest oprávněna konati dohled a dozor na mládež. Kde nápravy nelze dosíci pouhým dozorem a pokyny, žádati c. k. soudy za zbavení moci otcovské a dožadovati se pomoci úřadů státních. Zakládati „Útulny mládeže“ pro mládež žebravou, potulnou, opuštěnou a od c. k. soudů neb c. k. policie dodanou. Dávati dítky tělesně i duševně bezvadné do rodin na vychování. Pro dítky tělesně neb duševně zmrzačené založiti chorobinec dětský neb opatřiti je v ústavech již založených a působících (na př. ústav slepců, hluchoněmých). Dítky mravů vadných zaopatřovati ve stávajících ústavech polepšovacích neb založiti ústav vlastní. Mimo to jest účelem organizace této: Podrobiti revisi stávající zákonné předpisy, mládeže v kterémkoli směru se týkající, a podávati příslušným úřadům návrhy a petice v příčině jich opravy neb vydání nových předpisů. Starati se o nápravu resp. změnu dnešního poručnictví.

O dětech nemanželských napsal učitel ve „Vychovateli“ tato pěkná slova: „Když jsem byl prvním rokem na škole, poradil mi jistý šlechtetný pán, jemuž jsem byl podřízen, abych si zapsal, které z dětí jsou nemanželské, a těm že nemám dávati z darovaných školních pomůcek ničoho. Nutno prý proti zlu dětí takých bojovati! Jsou prý to plody nemravnosti, skorem prý říci možno dábla. On prý seznal, že jsou to vždy ty nejhorší děti, které měl ve třídě . . . Rozumí se samo sebou, že jsem příkazu toho neposlechl, ale do pána toho se pustil, vytknuv mu, že má buď nějakou přemrštěnou ideu, buď je člověkem bez charakteru! Řekl jsem, že čítal jsem vždy o těch nešťastných tvorech jen veřejné pobídky, aby láska lidí se k nim obracela! — Učitel jest otcem rodiny své třídy, děti chudé nebo bohaté, zlé nebo hodné, ty všechny jsou jemu svěřeny, aby z nich všech dobré tvořil a jako otec s nimi pobýváje, všem stejnou láskou byl nakloněn! Může-li za to také ubohé dítě? Jest ono něčím podobným vinno a zlo již na svět sebou nese? Nese zlo, ale jen pro sebe a nepřemůže-li láska zla, ono vzroste a stane se nebezpečným i nám! Znamenejte si děti také, ale proto, abyste jim tím větší péči mohli věnovati a je i chrániti! Na začátku nového školního roku poznámky také si snadno porídíme, těm malým přispějeme a sobě v duši zblahořečíme! Ať nás nikdo

nepochválí, ať nás i za to pohaní — čin sám jest dobrým a to nám stačí! Všimějte si dítek takových a věnujte jim trošek lásky!“

O hluchých ve škole na posledním sjezdu německých přírodních a lékařů pojednal dr. Hartmann. Hluchota zaviněna jest po většině různými ušními chorobami, a mnohým přihluchlým mohl by se lékařským ošetřováním sluch navrátiti. Dnes však posadí se žák takový do prvních lavic a nikomu ani nenapadne, že by měl býti lékařsky vyšetřen. Bezold v Mnichově zjistil, že ze 2000 dítek 20% trpělo více méně hluchotou, po příslušném léčení 41·7% případů těch se však úplně zhojilo aneb alespoň zlepšilo. Stav nedoslýchavých dětí jest dnes vskutku hodný politování. Poněvadž větší nebo menší počet slov učitelových vůbec neslyší, nemohou pokračovati jako ostatní, dobře slyšící žáci, i bývají velmi často nevinně káráni. Byla-li hluchota vyhojena, pozoruje se obyčejně, že žáci tací dělají náhle znamenité pokroky. Nedá-li se však hluchota jich vyléčiti, měly by posílány býti do zvláštních škol, pro hluché a nedoslýchavé zřízených. Kde takových není, měly by aspoň ve velkých městech býti zřizovány. (*Česká Škola.*)

Počátkem školního roku rozesílány bývají učitelstvu různé časopisy pro mládež, většinou bezcenné. Upozornuji na 1. číslo časopisu „Malý Čtenář“, jemuž je připojen začátek povídky „Burští junáci“. Kdo jen trochu jemnocitu má, tomu hnusí se čísti krvavou tu povídku. Zcela správně píše „Život“: „Voláme proti takové hříšné literatuře do boje rodiče i učitelstvo, aby za každou cenu vymetalo z rukou naší mládeže toto smetí, které je toliko průpravou ke krvavým románům. A kdyby spolu s tím vymetlo i jinak slušného „Malého čtenáře“, nebude škoda větší, než když pod jeho jménem a záštitou šíří se takový brak. Neboť co platny jsou v „Malém čtenáři“ práce Jiráskovy, Heydukovy, V. Říhovy nebo dokonce článek dr. F. X. Harlasův vedle všité přílohy „Burští junáci“. Toť jen mdlá limonáda vedle silné sladké kořalky.“

Tak volá „Život“, ale marné volání, když p. Vilimek toho naslibuje, a učitelé berou a platí za to smetí dál.

Když dobrý časopis pro děti začalo vydávati sdružení učitelské, učitelé ho brzy pochovali. Ale bezcenný brak oznamují a doporučují „pokrokové“ časopisy učitelské v každém svém čísle.

Konečně připomeňme si trochu heslo „Svůj k svému“.

Nedávno proběhla novinami zpráva, že B. Tempský, pražský nakladatel, odkázal německému kasinu v Praze 10.000 K, společnosti pro pěstování německé vědy 20.000 K, německému pak „Schulverein“ 10.000 K. Člověk jen trochu citící pozastaví se u těchto číslic, když pováží, že v těchto 40.000 K, věnovaných jen německým a nám zjevně nepřátelským spolkům, spočívá slušné procento vytěžené českou prací českých spisovatelů a učenců, kteří u Tempského tisknouti dávali učebnice a spisy vědecké. Byl to kus naší národní nevyspělosti a lehkomyšlnosti. Ale jsou obory, v nichž pracujeme tímže způsobem dosud a to také na poli školském. V nakladatelství Tempského se vedlo vše úplně německy, ale učebnice české jsme kupovali. Obchod učebními pomůckami A. Pichlerové ve Vídni ani na české dopisy a objednávky neodpovídá a přece je dosud celá řada českých škol, které objednávajíce od firmy této, úplně ignorují závody české. Ale jsou ještě jiné — na pohled nepatrné věci, při nichž závodů domácích jen ku své škodě nedbáme, ač se za ně ve školním roce vydají slušné sumy peněz. Jsou to tužky, inkoust a sešity školní. Tužky dosud kupujeme ze závodu Hardtmuthova, ač tento jest vždy v prvních řadách nepřátel našich v Budějovicích, co pak týče se sešitů, na mnohých okresích užívá se ještě

Eichmannových, ač je známo, že závod ten vypovídal české dělníky jen proto, že posílali děti do české školy a ač dobře víme, že jest několik českých závodů na hotovení školních sešitů. —

Kdy konečně uvědomělé, vlastenecké atd. učitelstvo pozná, co jest mu ku škodě a co ku prospěchu?

Slovanský obzor.

Z Haliče. „Rusínské družstvo paedagogické“ ku povznesení rusínského školství národního v Haliči konalo svoji valnou hromadu. Členů mělo v tomto roce úhrnem 1096. Podružných jednot čili filialek bylo 13, ve všech až na 3 se velmi čile pracovalo tím, že zakládány byly mezi rusínským lidem knihnice, pořádány přednášky a večírky na oslavu básníka Ševčenka. Jednota ve Stanislavově podala zemskému sněmu haličskému petici za zřízení rusínského gymnasia ve Stanislavově; jednota v Tarnopoli — sebrala dosud přes 3000 K; uspořádala o sv. Mikuláši divadlo pro rusínskou mládež s čistým hmotným výtěžkem 706 K, zakupuje učebné knihy pro chudou mládež rusínskou. Jednota v Kolomyji s Tarnopolskou rozesílá každoročně po svém okrese vyzvání k Rusínům, aby posílali své děti na rusínské školy střední, hlavně na gymnasia. Jednota Kolomyjská vydala svým nákladem rusínskou mapu okresu kolomyjského, zasadila se o rozšíření učiva zeměpisného v okresu kolomyjském a podala sněmu žádost o zřízení rusínského semináře učitelského v Kolomyji.

Všechny jednoty konají pilně schůze, zavádějí na nich rozhovory o věcech školských a stavovských, v konferencích, jichž jednoty po dvě až pět pořádají, radí se o návrzích na opravu vnitřního života školského.

Ze zprávy výroční „družstvem paedagogickým“ vydané poznáváme, že družstvo vydržuje odbornou dívčí školu Ševčenkovu s vyučovacím jazykem rusínským, kdež letos bylo zapsáno 111 děvčat; při škole byl loni na podzim zřízen bezplatný polodenní kurs učení řeči rusínské, jež navštěvovalo 123 žákyň a 15 žáků. Zemské podpory obdržela škola Ševčenkova 4800 korun.

Družstvo zřídilo r. 1901 kurs analfabetů s řeči rusínskou o třech odděleních; mužské oddělení navštěvovalo 15 posluchačů, dvě ženská oddělení pak 164 posluchaček. Dále vydržuje družstvo dívčí pensionát; v roce uplynulém bydlelo tam 22 děvčat, jež vedle školních předmětů učily se hře na piano, na citeru, tanci, domácím pracím zejména vaření, praní, výrobě prádla a šatstva. Pensionát měl příjmů 10.230 K, vydání 10.366 K. Zřízení pensionátu umožněno velkomyslným darem kardinála metropolitu Sylvestra Sembratoviče; z daru zřízen fond, kterýž r. 1901. vynesl 723.78 K. V novém školním roce přijato do pensionátu 38 děvčat. Pensionát zřízen je výslovně pro dcery členů „Družstva paedagogického“ jakožto ústav svépomocný. Rovněž o syny členů družstva jest postaráno zřízením pensionátu mužského, kdež v uplynulém roce bylo 52 chovanců. Příjmů měl mužský pensionát 9700 K, vydání 9800 K.

Konečně vydržuje družstvo ještě duchovní učiliště, čili chlapecký seminář; v něm bydlelo 76 chovanců, žáků rusínského gymnasia ve Lvově za měsíční plat 12—20 K. Dva přijati byli bezplatně avšak s podmínkou,

že budou instruktory chovanců I. třídy gymnasijsní. V novém roce školním je v semináři chlapeckém 90 chovanců, vesměs Rusinů. Příjmy semináře byly 15.000 K, vydání 17.000 K. —

„Družstvo paedagogické“ vydává svým nákladem dva časopisy: „Učitele“ (280 předplatitelů) a pro děti „Zvonek“ (200 předplatitelů); oba vycházejí dvakrát měsíčně. Mimo to vydává družstvo knížky pro mládež (r. 1901 vydáno 14 knih, z nichž 8 ilustrovaných). Od svého založení vydalo jich družstvo 100 v několika stech tisících exemplářích. Příjmy „Učitele“ byly 2663 K, výdaje 1774; příjmy „Zvonku“ činily 1500 K, výdaje 1042 K. — „Družstvo paedagogické“ má všeho majetku za 28.270 K.

Z uvedeného patrně, že Rusini od Poláků i Moskálů utiskovaní a dle našich názorů daleko za námi se ve vývoji ubírající, nás v této příčině předstihli a — zahanbili. Kde u nich tolik hádek a sporů jako u nás! Na tři strany (1. národní čili národně-demokratickou — orgán „Ruslan“ — 2. radikální — orgán „Hlas“, 3. sociálně demokratickou — orgán „Svoboda“) jsouce rozštěpení, stojí přece na společné půdě národní hájce práv národa ukrajinsko-ruského jak proti Polákům, tak proti Velko-Rusům. Malicherné tužby a zájmy osobní, ba i zájmy stavovské podřizují zájmům národním; vyloučení na mnoze z práv veřejných, těší se aspoň tím, že rodným jazykem ve chrámech svých Boha chválí a v rodinách svoje klidné dumky pění. Každý kousek národního svého rozvoje předraze zaplatí a přece svých ideálů se nevzdávají. Jsou lidem mravně zachovalým, zbožným a poctivým a v tom je jejich síla. Láska k Bohu a národu je sjednocuje proti společným nepřátelům.*)

Ze zemí jihoslovanských. Svaz rakouských jihoslovanských učitelských jednot konal v Terstu v měsíci srpnu XIV. sjezd delegátů zastoupených jednot. Po způsobu jiných delegátských sjezdů i slovinští bratři z řad „neklerikalců“ věnují nějaké číslo svého programu „největší zhoubě lidstva“ — klerikalismu. I v Terstu se tak stalo. Nemohl si nijak odpustiti předseda svazu pan L. Jelenc, aby z vychvalované liberální tolerance nezavadil o nenáviděné „Slomšekary“, členy katolické učitelské jednoty Slomškovy. Dokázal tím, že jako němečtí liberálové domáhá se a chce svobodu jen pro sebe. Jen sám se svými věrnými výbory chce svobodně myslet, ostatní pak kollegové organisovaní o nic méně vzdělání a rozumní než on, nesmějí mysliti svobodně. Náznaky výboru ústředního svazu musejí býti pro všechny učitelské osoby dogmatem — článkem víry. V náboženská dogmata nevěří a spolková si činí. A kdo tato přijati se zdráhá — anathema sit — budiž vyloučen!

Znajíc pravý stav věci vystoupila ze svazu učitelských jednot jihoslovanských „jednota krčská“ a „jednota pazinská“. V proslovu pravil předseda svazu p. Jelenc, že svaz ve svých požadavcích o zlepšení hmotných poměrů neustane, až dostane se učitelstvu platů, jaké mají úředníci v 11., 10., 9., (resp. 8.) služební třídy. — Ze zprávy jednatele svazu dr. Česníka vyjímám: Svaz soustředil ve 33 krajinských jednotách 1566 členů. Konáno celkem 129 schůzí, v nichž podáno 289 rozprav dílem o otázkách školských, dílem o stavovských. I slovinské učitelstvo přiznává, že moderní škola, na niž se leckde tak lehkomyšlně přísáhá, je nedostatečná a zasazuje se za reorganisaci školy národní v duchu potřebám doby odpovídajícím. Svaz podal petici za rozšíření passivního práva volebního vedle zemských úředníků i na učitele, ručil svými penězi za náklad knihy „Prvé listy“, sestavené

*) Všem, kdož o poměrech Rusinů poučiti se chtějí, doporučuji spisek „Rusini a jejich odpůrci v Haliči“; napsal Julian Romanczuk, rusinský poslanec na říšské radě; přeložil Rudolf Brož — lze dostati v komisi knihkupectví Hejda a Tuček v Praze — 1902 — za 80 haléřů.

slovinskými a charvatskými učitelskými abiturienty, zasazuje se o přeložení ústavu učitelského z Kopru do Gorice, podal žádost ministerstvu vyučování a bohocyt za zřízení slovinské university a vyzval krajské jednoty, aby podobné žádosti ministerstvu podávaly. Rovněž žádal od ministerstva za podporu na vydávání časopisu „Zvonek“. Zásadami ústředního svazu jihoslovanských jednot učitelských jsou: národní obrod, svobodná škola (v jakém smyslu svobodná, se nepraví; má-li býti prosta všech vlivů dosavadních orgánů školských ve vnitřním ústrojí školství nebo prosta každého vlivu poplatnictva ve školu jako ústav vydržovaný z dávek poplatnictva), neodvislé, hmotně dobře zaopatřené učitelstvo. *Dle „Učitelského Tovariše“.*

Charvatská národohospodářská, literární a politická revue „Hrvatska Misao“ všímá si občas i našich českých poměrů literárních, majíc dopisovatele mezi pražskými charvatskými akademiky. Tito počali již roku 1897 v Praze u Stivína vydávati revui stejného jména „Hrvatská Misao“, tehdy redakcí Františka Hlaváčka, seznamující náš národ s ideami a požadavky bratří našich na jihu. Jsme jistě potěšeni, čtouce v jednom sešitu „Hrvatské Mysli“ záhřebské v dopisu z Prahy, že „Česká moderna“ „poprve projevila se v některých zákoutích, provincialních či moravských listech (Literární Listy, Niva, Vesna) nemilosrdnou kritikou společenských řádů staré generace“

Pan pisatel meškaje v Praze mohl snad věděti, že Morava není provincií Čech, nýbrž jejich zemí sesterskou. Či nás v Praze již považují za Čechy druhé třídy? Víme dobře, že téměř všechno, co nemá známku „Made in Prague“ a ještě více, co pochází z Moravy, nebývá uznáno stejně cenným s českým. Takovými jsme! S ostatními národy slovanskými se vzájemně milujeme, mezi sebou pak se vzájemně pereme. Praví synové Svatoplukovi!

R. —j.

Učitelovo desatero.

Často slycháme stížnost na nedostatek kollegiality mezi učiteli a zvláště zehráni na velkou nepřístupnost, již představení jako čínskou zeď staví mezi sebe a své podřízené. Nevím, je-li tomu tak vskutku. O mnohém přesvědčila jsem se sama, ale že z jednoho nebo z několika případů nelze činiti pravidla, dokazuje proslov, jež dne 21. května 1902 pronesl protektor p. Dessez při společném večírku „učitelské společnosti vzájemné pomoci“ v la Nièvre ve Francii. Jak viděti, je to hezký kousek od nás, ale snad nebude na škodu, dovolím-li si ukázati, jak tam jedná představený se svými podřízenými a jaké stanovisko k nim zaujímá.

V tomto svém proslovu praví:

Mé dámy a pánové! Jednou z nejpřednějších a nejmilejších povinností mých dnes je vysloviti díky p. prefektovi z „La Nièvre“, že bez rozpaků poctil dnes svou přítomností náš skromný společný večírek. Dokazuje tím, že není zde jedině za úředním svým posláním, nýbrž i z vřelé sympathie, a že jsa zákonem vázán pronášeti o vaši činnosti úsudek, šetří vždy vašich zájmů i vašeho blaha. Třeba, že nebýváme vždy všichni ve všem stejných názorů, myslím, že dnes sjednotíme se všichni na tom, abychom panu prefektovi vyslovili důvěru v jeho spravedlnost a dobrotu.

A nyní, moji drazí přátelé, dovolte mi pokračovati v úkolu, jehož jsem se již minulého roku ujal. Víte-li se upamatovati, vylíčil jsem vám hlavní zásady, jež zdaji se mi stvořeny býti pro učitele 20. století. Chtěl bych vám dnes zcela prostě, nelíčeným způsobem vypočísti, abych tak řekl, desatero, jímž dobrý učitel jednání své řídití má.

První z těchto přikázání, myslím, že nebude vám proti mysli, jsou to dvě slova: „žijte dobře!“ Nemyslete, že zdraví jest jediné dar štěstěny, jež náhoda nám dala a náhoda zase bere. Často bez potřeby a užitku seslabujeme svůj hlas hlasitým mluvením ve třídě a tím, že ohlušujeme své žáky často ku škodě jich vzdělání a kázně, unavujeme své hlasívky a plíce a jsme pak nuceni útočiště bráti k lékařům. Silme své zdraví! Místo abychom ve volné chvíli nečinně dýchali zkažený vzduch pokoje, činme dlouhé procházky podél řeky a v lese; a ještě lépe: kopejme, pěstujme zeleninu a květiny; plníme takto své plíce čistým vzduchem a hromadíme si takto dosti sil, stále nových pro denní potřebu. Žijte dobře zvláště vy, slečny učitelky! Ať jste svobodny, ať vdány, nezanedbávejte své kuchyně. Rády připravujte pro sebe, nebo i své drahé zdravé, chutné pokrmy. Hospodařte s chutí, pořádejte svou světnici, svůj dům. Chtěl bych vás zkoušeti tak z prací domácích jako ze školních, neboť nejen, že tyto práce se nevyklučují, nýbrž výtečně vzájemně se doplňují. Tím, že zachováte si dobré zdraví a život, zachováte si i dlouhou radost z mládí. Žáky a zákyně své budete s mnohem větší zálibou kolem sebe viděti.

Pokračujte v osobním svém vzdělání! zní druhé přikázání. Studovali jste řeč, literaturu; ale přiznejte se, že přišli jste do rozpaků nejednou, majíce jako mladí učitelé vysvětliti jednoduchou bajku. Prošli jste dějepis, zeměpis, ale mnoho zůstalo vám neznámo. Mnoho zvláštností a úkazů zůstalo vám nevysvětlených, nepochopených. Prostudovali jste výtečně mravouku; ale majíce vychovávatí dítky, cítíme často já i vy jak nedostatečnými jsme. Chceme znáti všechnu moudrost starou i moderní, ale tolik zůstává nám nejasného; neboť nemáme dosti důkladného základu. Studujte, připravujte se ke zkouškám, nejen proto, abyste obstáli před komisí, nýbrž hlavně pro vlastní, osobní přehled, pro svou třídu a její výsledky. Jest třeba ve třídě stále udržovati ducha v činnosti, chceme-li, by žáci plnili naše příkazy, své úlohy.

A jaké jsou ty úlohy? Takové, by vzdělávaly ducha v činnostech a přemýšlení, usuzování. Důležitou věcí jest, aby se v dítěti vyvinula schopnost pozorovati při jedincích, jaké jsou příčiny výjevů a zvláštností a kterak je vysvětliti na základě zkušenosti nabyté pozorováním zákonů přírodních.

Totéž říci lze nejen o vědách přírodních, ale i o dějepisu a zeměpisu. Mluvíte-li třeba o revoluci francouzské, je zapotřebí, aby žáci sami vystihli její příčiny; aby poznali i důsledky její. Popisujete-li s dětmi část země Francouzské, musí žáci naučiti se jednotlivé části navzájem srovnávati, aby dovedli souditi z jedné části na druhou. Úsudek jejich veden úsudkem vašim nechť se stále oživuje; neboť za nedlouho již budou tyto děti řídití záležitosti veřejné. Naše národní a též hospodářská budoucnost bude takovou, jakou oni ji učiní. Proto jest třeba, aby se učily záhy samy mysliti a své názory správně vyjadřovati. Buďme vždy toho pamětlivi, že vychováváme nikoli neživé věci, nýbrž rozumem obdařené občany!

Zvláště pak nezapomínejme na jich výchovu mravní! Často setkáváte se zajisté s povahami málomyslnými, jež neschopny jsou samy ku předu kráčet, které činí dobře, dán-li jim byl popud k dobrému; ale právě tak

snadno činí zlé, neodvrátil-li by jich nikdo od zlého. Proto naší jest úlohou vésti je po pravé cestě, ukazovati jim, jak tvoří se zásady a dle nich že třeba žítí, v nich se utvrzovati, aby, když je opustíme, mohli samy pevně kráčet po cestě pravé, řídíce se světlem nebes. Jestliže tyto zásady nebudou takřka vočkovány v jejich povahy, nevypučí-li přímo z jich srdcí, nestanou-li se pevným řídicím čtením — marna bude všechna snaha naše. Pro jejich mravní výchovu neučinili jsme pranic.

Příště dále.

Valná hromada Katolického spolku českých učitelů na Moravě

konána byla v Hulíně dne 21. září t. r. v tělocvičně obecné školy.

Předseda spolku zahájiv schůzi obvyklým pozdravem, vzdal díky panu nadučiteli Drobnému za laskavé propůjčení místnosti. Na to krátce vysvětlil, proč schůze nebyla na Velehradě a proč teprve dnes v Hulíně. Následovala pak zpráva pokladniční a administrační.

Místopředsedka vyřídila pozdrav od členů z Hovězí, jež zároveň omlouvala.

Po delší debatě přijat návrh, aby řádná valná hromada konala se vždy o prázdninách na Velehradě a mimořádná po Novém roce. Ke slovu přihlásil se redaktor orgánu spolkového. Na počátku své řeči vzpomíná 25. jubilea záslužné literární činnosti p. předsedy a vyslovuje přání, by Bůh popřal mu i na dále zdraví a síly, by ku prospěchu vlasti i církve pracovati mohl. V další řeči poukazuje k tomu, že časopis náš se zdokonaluje. Obrací se k učitelstvu i kněžstvu a žádá o příspěvky, by časopis náš mohl oprávněným požadavkům všestranně vyhovovati. Vzdává dík obětavým učitelkám z Brna za horlivé rozšiřování časopisu. Místopředsedkyně oceňuje horlivost a péči, s jakou p. redaktor časopis řídí a navrhuje, aby mu vysloveny byly díky. Přijat návrh její, aby do „Vychovatelských Listů“ byly podávány zprávy o činnosti spolkové. Předseda vzdává díky obětavé slč. administrátorce a p. redaktorovi. — Vzdává se předsednictví. Příčinou tohoto rozhodnutí jest hlavně to, že v poslední době nejen v listech nepřátelských, ale také v orgánu tak zvané katolické moderny psáno proti předsedovi spolku.

Redaktor objasňuje stanovisko katolické moderny k nám katolickým učitelům. Katolická moderna nás — mírně řečeno — ignoruje.

Na to P. Kovář, kaplan z Ivančic navrhuje následující osvědčení: „V orgánu t. zv. katolické moderny „Bílém Praporu“ č. 12. r. 1902 strana 289. pod názvem „První patolízal“ napaden je předseda spolku katolických učitelů p. J. M. Kadlčák za to, že jako člen „Katolické Besedy“ ve Frýdlantě uspořádal na oslavu olomouckého arcipastýře akademii. Přítomní členové valné hromady spolku katolických učitelů shromáždění v Hulíně dne 21. září 1902 porokovavše o skutku svého předsedy, schvalují krok jeho, s rozhořčením odmítají útok prý orgánu mladého kněžstva „Bílého praporu“ a projevující svému předsedovi p. J. M. Kadlčákovi svoji neobmezenou důvěru, žádají ho, aby v úřadě předsednickém vytrval a spolek na dráze jeho dále vedl. Právě v nynější době rozporů politických a stavovských, kdy i mnozí členové spolku našeho procházejíce zkušebním ohněm na cti utrhaní, pomluv, osočování a udavačství, couvají, jest nezbytně potřebí,

aby vzhledem k vyšším úkolům spolku našeho zanecháno bylo sporů osobních a aby všichni členové hájíce proti útokům sebe jako morální jednotku i jako jednotlivce, ve spolku svorně vytrvali a působili, nedajíce zmásti se ani útoky ani narážkami od vlastních přátel metanými.“ — Jednohlasně přijato a usneseno, aby otisknuto bylo také v některých katolických časopisech politických.

Na všeobecnou žádost p. Kadlčák přijímá opět předsednictví.

Přijat byl návrh, aby zřízeny byly kroužky, jejichž povinností by bylo aspoň jednou do roka pořádati přednášky pro lid. Jelikož návrh neodporuje stanovám, ihned zřízeny prozatím tři kroužky: jeden pro Brno a okolí, druhý pro Hulín a okolí, třetí pro Val. Meziříčí a okolí.

Pan učitel Petr Mucha ze záznamu členů byl vymazán. Čítá tedy spolek 159 členů. — Redaktor nabízí členům spolkovým některé časopisy české i německé za tím účelem, by důležité stati z nich buď u výtahu buď u překladu do „Vychovatelských Listů“ zasílány byly. (Seznam oněch časopisů jest uveřejněn v tomto čísle.)

Předseda sděluje, že jménem spolku blahopřál velkému příteli mládeže a buditeli národa Františku Pravdovi — P. Vojtěchu Hlinkovi k jeho diamantovému jubileu kněžskému, zaslal různé telegramy a navrhuje, aby 8. listopadu vyslána byla deputace k Jeho Milosti knížeti-arcibiskupovi, jakožto protektoru spolku, by mu blahopřála k 10. ročnici jeho zvolení na stolec arcipastýřský. — Přijato jednohlasně. Před ukončením schůze došel telegram následujícího obsahu: „Shromážděnému katolickému českému učitelstvu sděluji pozdrav. — Dr. Hruban.“

Veřejně i tajně bojuje se proti nám a našim zásadám; zastávejme se jich svorně. Je nás málo, ale Bůh je s námi a on i nemnohé vede k vítězství. Š.

Nezapomínejme na Ústřední Matici školskou!

Upozornění redakce. Dvojité číslo „Vychovatelských Listů“ vyjde, až bude dosti dobrých příspěvků. — Na přání mnohých odběratelů bude každý měsíc uveřejněn zvláštní „Rozhled školský“. — Předplatné račte zasílati pouze sl. Hedv. Rubrové v Brně na Petrově č. 1.

Astronomická zpráva na říjen. Merkur není pro pozorování pouhým okem viditelný až začátkem listopadu. Venuše blíží se zvolna k Slunci, dospěje ve druhé polovici listopadu do vrchní konjunktce se Sluncem. Mars dlí v souhvězdí Lva a vychází asi hodinu po půlnoci, tak že jej lze před východem Slunce pozorovati. Jupiter a Saturn září nad jižním obzorem hned po západu Slunce. Dne 16. října bude úplné zatmění Měsíce. Celé zatmění bude viditelné hlavně v Atlantickém oceanu a v Americe; u nás jen částečně. Zcela nepatrné zatmění Slunce, i u nás viditelné, bude dne 30. října.

Snih na měsíci. Ačkoliv jest všude přijat v učeném světě náhled, že na bledém průvodci naší země ustal veškerý život ústrojný i neústrojný, že na povrchu jeho není přeměn, tvrdí přec někteří hvězdáři, že by alespoň v některých končinách měsíčních, ve hlubokých údolích příkladně,

bylo možno zjistit zbytky ústrojného života, vodu, snad sníh i řídký vzduch, zjevy to, které i někteří prohlašují za dokázané. Slavný americký hvězdář Pickering pak na základě svých dlouholetých a nadmíru svědomitých studií tvrdí, že ani sopečná činnost na měsíci dosud zcela nezanikla; některé pozorované menší kratery během naší doby zanikly, jiné se opět objevily. Pickering dále dokazuje i přítomnost ne-li přímo vody, jistě aspoň sněhu na povrchu měsíce. Mnohé malé kratery jsou totiž pokryty bílým povlakem, jenž ozářen sluncem se třpytí; podobný zjev možno pozorovat i na kruhových valech a hrotech vysokých měsíčních horstev. Bílé ony skvrny mění svojí podobu dle toho, se které strany jsou ozářeny sluncem, čímž vynucují přímo myšlenku, že jsou tvořeny spoustami ledu a sněhu.

Měšťanská škola v Hodolanech. Dne 5. září usneslo se obecní zastupitelstvo obce Hodolanské, aby v obci Hodolanech počátkem školního roku 1903—4 byla zřízena česká měšťanská škola. Obec čítá na 5000 obyvatelů a usnešení to jest pro obec velikého významu.

Drobnosti. O stipendiích pro učitele, účastníky vzdělávacího kursu v Praze, rozhodl zemský výbor, aby 100 K bylo podrženo pro příští rok, poněvadž letos kursu takového není a podané žádosti nevyhovují usnesení zemského sněmu. Neobdrží tedy letos nikdo stipendia. — Ve Vyškově byla vysvěcena dne 21. září t. r. nová gymnasijská budova. — Algebra nebude se již v budoucím školním roku žádati od absolventů měšťanských škol při přijímací zkoušce na čtyřtřídních obchodních akademiích. — Sešity školní vydávati prý bude stát. Velikost jejich, jakost papíru a lineatura budou dle úřady paedagogů. Na deskách prý se bude pěstovati loyální smýšlení. — Kurs pro uměleckou výchovu hodlá pořádati o velikonocích r. 1903 Spolek českých profesorů a Dědictví Komenského. Počet účastníků omezen má býti na 100 a to 50 profesorů a 50 učitelů. — Kurs pro psychologii dítěte bude konán ve Lvově na podnět haličské ústřední jednoty pro učitele národních škol.

Upozornění odběratelům.

Následující časopisy mohou býti posílány zdarma (toliko za náhradu poštovního) odběratelům „Vychovatelských Listů“, kteří se o ně u redaktora přihlásí: Vychovatel. — Křesťanská Škola. — Rodinné vychování. — Rozhledy po lidumilství. — Časopis učitelek. — Rodina a škola (slovenský). — Učitel. — Komenský. — Beseda učitelská. — Výchova tělesná. — Česká škola měšťanská. — Český Učitel. — Život. — Szkolnictwo (polský). — Škola našeho venkova. — Katholische Schulzeitung. — Katholischer Schulfreund. — Hlídkka. — Illas (slovenský). — Čas (týdenník). — Ženské Listy. — Kdo si časopis vezme, má povinnost jej čísti a o důležitých věcech (významných pro školství a vychování vůbec) stručné zprávy podávati „Vychovatelským Listům.“

Knihy a časopisy redakci zasláné.

Všechny zde oznámené spisy doporučujeme intelligentnímu čtenářstvu.

Tiskem a nákladem rajhradských benediktinů v Brně :

Hlídkka. Ročník XIX. čís. 9. Vědecký měsíčník s pozoruhodnými články a posudky z veškeré literatury. Red. dr. P. Vychodil. Roční předpl. 8 K.

Sebrané spisy Václava Kosmáka seš. 40. a 41. Na 5 šestiarch. (= 96 stránkových) sešitů lacinějšího vydání. předplácí se jen 1 K 30 h; na 10 jen 2 K 40 h.

Knihovna našeho lidu roč. VI. č. 1. „Snoubenci“, historický román ze XVII. století. Přeložil z i alského dr. T. Korec. Roční předplatné 4 K.

Anděl Strážný, časopis pro křesťanskou mládež. Ročník XXII. č. 1. Red. P. V. Ambrož. Roční předplatné 1 K 60 h.

Škola Bož. srdce Páně, časopis pro katolíky. Ročník 36. č. 9. Red. P. Hlobil. Roční předplatné 3 K 20 h.

Květy Mariánské, měsíčník. Roč. 19. č. 9. Red. Krist. Lux. Roční předplatné 1 K 60 h.

Obzor, vychází měsíčně red. Vl. Štastného. Roč. XXV. č. 16. a 17. Roč. předpl. 2 K.

„Knihovna našeho lidu“ přináší v 3. čísle ročníku VI.: **Řež křesťanů na Libanoně**. Cestovní vzpomínky z doby pronásledování syrských křesťanův od turecké vlády. Dle Dagoberta Mertensa volně upravil Ant. Leo Benýšek. Cena 1 K 40 h. Nákladem knihtiskárny rajhr. ben.

Česká týdenní revue „Rozhledy“ přináší v 52. čísle: Vladimír Jelovšek: K zářeb-
ským událostem. — Vlad. Nezmar: Myšlenkové proudy v katolickém kněžstvu zvláště českém.
— Dr. L. Jeřábek: Problém upravení Malé Strany a projekty cenou v konkursu královského
hlavn. města Prahy počtené. — K. Slavíková-Welsová: Ze Slovenska. — Anatole France:
Fra Giovanni. — Literatura, umění, věda. — Přehled politický, sociální, hospodářský a školský.
— Ozvuky a paběrky. „Rozhledy“ vycházejí každou sobotu v sešitech o 32 stranách a před-
plácí se čtvrtletně pouze 4 K. Pro celoroční předplatitele, kteří zašlou obnos najednou,
pouze 15 K. Předplatné zasílejtež na adresu: Rozhledy, J. Pelcl, Praha II., Lípová ul. 8.

Urbánkův Učitelský kalendář. Z předmluvy vyjímáme: „Urbánkův Kapesní kalendář
českého učitelstva“ nastupuje třetí pouť svoji, doufá pevně, že téže přízni těšiti se bude, jako
oba jeho předchůdcové všeobecné oblíby došli; neboť redakce i nakladatel vynasnažili se, aby
jak obsahem, tak i úpravou velectěné učitelstvo náležitě uspokojili. Nalézají se ve III. ročníku
pokračování oblíbeného „Historického kalendáře“, také přinášíme v něm pokračování velice
praktického „Botanického kalendáře“, v zlepšené formě, vyhnuvše se přílohové úpravě. Mimo
to zařadili jsme do ročníku tohoto některé novinky, jako „Osady v zemích koruny České dle
výsledku sčítání lidu r. 1900“, „Arithmetiku ve vzorcích“, hodící se za pomůcku ku přípravě
ke zkouškám učitelským, a „Rostliny, jež poskytují včelám medovice a pelu“. Kalendář je
velmi úhledný a při tom laciný, poštou toliko za 70 hal.

Nákladem Fr. A. Urbánka, českého knihkupce v Praze, vedle Národního divadla,
počaly vycházeti **Paměti starého učitele-vlastence, persekuci postiženého**, které napsal
Ant. Konst. Víták. Literatura česká jest na paměti velice skrovná, ba chudičká. Vzpomínky
na doby minulé jsou v písemnictví našem velikou vzácností, kdežto u jiných národův i slovan-
ských, zvláště pak u Polákův a Rusů, jsou „paměti“ velmi pilně sledovány. Nejvíce memoírů
vykazuje pak literatura francouzská. — Paměti jsou pro vývoj kulturního života a pro kroniku
a dějiny velice důležité a prospěšny. Čtoucímu pak stívá se takový památník zrcadlem a školou
života. Vypsáním a vyličením zajímavých a důležitých zažlostí životních čtenářstvo se nejen
pobaví, ale i poučí a z cizích drahých zkušeností zmoudří. Přemnozí staří lidé mohli by a
měli by bohaté zkušenosti svoje sepsati, aby potomstvu k poučení a zábavě uchovány byly,
ale nedostává se jim potřebné k tomu schopnosti; kdežto opět ti, kteří by k sepisování
„pamětí“ byli nejvypovolanějšími a nejzpůsobilejšími, bývají namnoze až do posledního dechu
svého zabráni pracemi jinými, tak že nezbývá jim času k sepsání svých vzpomínek; čímž,
bohužel, velmi zhusta se stává, že tak mnohé vzácné zažlosti a bohaté zkušenosti v zapo-
menutí přicházejí. Proto bude zajisté velectěné čtenářstvo velice povděčno tomu, že chvalně
známý a proslulý starý učitel-vlastenec, Ant. Konst. Víták, jsa starcem již 66letým, odhodlal se
k vydávání „svých pamětí“. Život spisovatele A. K. Vítáka byt velmi pohnutý a pestrý, plný
práce, námahy a bojů. Víták neznal únavy, odpočinku a pohovění, mělo-li se skoncovati a
k dobrému konci přivésti dílo, jednou započaté. V jeho těle sídlí vskutku silný duch, mocná
snaha a cílevědomé odhodlání. Při tom zhusta kráčel cestou trudnou, trnitou. Na dráze jeho
čněly balvany překážek a propastí nesnázi. On však šel po ní s hlavou vzprámenou, krokem
jistým a odhodlaným, s hlubokou věrou ve svou věc, s nezměrnou láskou ku svému povolání
a poslání, s duší naplněnou nadějí v jeho zdar konečný. Při tom rána přicházela za ranou,
a jedna větší druhé. Kalich jeho utrpení byl naplněn až k povrchu, a jediná jen kapka byla
by stačila, aby míra byla přečvršena. Jeho snahy životní a jeho utrpení vyličený jsou v „Národ-
ním albu“ takto: „Vítákův život jest jediným pásmem bojův a práce neúporné. Zápase o chléb
pro sebe a rodinu svoji, štván byl s místa na místo pro své otevřené působení ve prospěch
české věci. Neušel ani za kruté persekuce suspendování a nejednou, když pak již místa dosáhl,
nebyl buď potvrzen, nebo škola v poslední chvíli nebyla zřízena. Tu slovem ve škole, ve
společích, na sjezdech a táborech, tam zase pérem v nejrůznějších časopisech i samostatných

spisech bojoval při všech útrapách za své ušlechtilé idee. Spolky i časopisy vlastenecké zakládal, drímající budil, oddechu neznal. Zvláště založil a redigoval „Pěstouna“, „Matici dítek“, „Archiv přednášek a řečí učitelských“; samostatných spisů většího i menšího obsahu vydal kolem 20. Z těch zvláště jmenujeme spis „O obcování s lidmi“. — Novými zákony školními, v květnu 1869 prohlášenými, ocitl se český učitel ve dvojím ohni. Národem a církví veleno učitelstvu, by nevolilo do okresních školních rad. A učitelstvo uposlechnuvši rozkazu politických autorit, postavilo se s národem do oposice. Odkypalo to však persekucí; neminulo dně, aby některý učitel nebyl suspendován. První na řadě byl Víták, jenž také po plná dvě léta zůstal ve skutečné suspendaci, kdežto s ostatních osmi byla suspendační klatba sňata, bylo jím odpuštěno a přijati jsou opět na milost, ano jeden z nich stal se dokonce i okresním školním inspektorem. Jediný Víták úpěl v porobě suspendační, ze které byl teprve vysvobozen ministrem-Čechem, Josefem Jirečkem. — Proto pevně jsme přesvědčeni o tom, že „paměti Vítákovy“ vzbudí pozornost čtenářův a že je nejen pobaví, ale i poučí. Spis ten obsahuje velezajímavá vypravování o kulturních a národních snahách našich v uplynulém právě půlstoletí. Poněvadž Víták měl za svého působení mnohé příležitosti, stýkati se s osobnostmi s národním rozvojem souvislými, a sám také činně v národní náš boj a zápas, jsa postižen persekucí, zasáhl, jsou „jeho paměti“ zajisté čtenářstvu našemu spisem velmi vítaným. „Paměti Vítákovy“, obsahující mnohé zajímavé podrobnosti a celou řadu blažených i trudných vzpomínek, jsou tak pestré a přirozeným vypravováním svým tak poutavé, že činí dojem nejlepšího románu. „Paměti starého učitele-vlastence, persekucí postiženého“, vycházejí ve volných lhůtách po sešitech, jichž bude 20—30. Cena ustanovena jest velmi nízká, a to 50 haléřů za sešit, nebo v předplacení: na 5 sešitů K 2.50, na 10 sešitů K 5.— České knihkupectví a nakladatelství Fr. A. Urbánka v Praze na Ferdinandově třídě č. 4 n., vedle Národního divadla.

Od téhož spisovatele vyšlo: „**O obcování s lidmi**“. Nový průvodce dobrou společností Každý díl prodává se o sobě. Díl I. Kniha pravidel pro cvik dobrých a jemných mravů společenských vtípův a domácích povinností. 5 K, váz. 6 K 80 h, se zlatou ořízkou 7 K 30 h. — Díl II. Škola zdvořilosti hledíc ku zvláštním postavením a poměrům společenským. 7 K 20 h, váz. 9 K, se zlatou ořízkou 10 K. — Díl III. Kniha pravidel k poznání a získání společenských cností. 9 K, váz. 11 K, se zlatou ořízkou 12 K.

Kytice z národních písní moravských, slovenských i českých. (Bartoš Fr. a Leo Janáček.) Cena 2 K, třetí vydání. Knihkupectví Emila Šolce v Telči. Doporučujeme vřele.

Život.

List pro výchovu v rodině, škole a společnosti.

Obsah 16. čísla:

- A. V.: Osnování učiva přírodopisného na školách měšťanských.
- C. Pozdník: Co váží svědectví z nevinných dětských úst.
- J. A. Sikorskij: Duše dítěte.
- Dr. Theod. Bend: Hygiena nervů a škola.
- Dr. Ew. Haufe: Listy matkám o výchově.
- Rozhledy: První česká výstava pro uměleckou výchovu v Náchodě. — Indiáni nyní Burové. — Nedostatek žen. — Pro závěrečné zkoušky na konci školního roku.

„Život“ vychází redakcí a nákladem **Jos. Pelela** v Praze, Lipová ulice číslo 8. a předplácí se čtvrtletně 1 K 80 h, celoročně 7 K 20 h.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor **Alois Adamec**, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede **Hedv. Rubrová** v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze tam posílá se předplatné. —

Nákladem **Katolického spolku českých učitelů na Moravě**.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se levně.

„Názorná květena zemí koruny české“,

sepsaná prof. **Fr. Polívkou.**

Toto obsáhlé, v naší literatuře svého druhu jediné dílo, doporučuje spisovatel veřejnosti těmito slovy:

„Nepřeji si více, nežli abych svojí »Názornou květenou« roznítil v srdcích, v nichž ještě všecek ideál nevyhasl, lásku ku přírodě, jejímiž nejušlechtlejšími výtvoři jsou zajisté něžné dívky tajuplné Flory. Jsemť přesvědčen, že mnohá dobrá duše, která v nynější strojené, přetvářující se společnosti marně hledá spokojenosti, našla by hojivý balšám na své, bez vlastní viny rozedrané rány, kdyby více přilnula k přírodě. Skýtáť věčně stejná krásná příroda tolik kouzla, tolik půvabův a tolik látky k povznesení mysli a hlubokému rozjímání, že by se jimi mohlo oblažiti lidstvo celé.“

Aby studium domácí květeny stalo se i nezasvěcencům milou zábavou, jest »Názorná květena« založena na těchto zásadách:

1. V čelo celého díla položen **klíč**, jímž může si i ten, kdo studiem květeny se nikdy neobíral, snadno a rychle kteroukoli rostlinu určit.

2. Za **klíčem** jest **terminologický slovník**.

3. V popisech jednotlivých rostlin, jež podány jsou, pokud možno, slohem prostým, i nezasvěcenci srozumitelným, přihlíženo nejen k moderním vymoženostem v botanickém tvarosloví, ale také k nejnovějším výzkumům **v rostlinné biologii a fyziologii**.

A aby byl popis tím poutavější, vplétány jsou všude poznámky z historie a mythologie, vysvětlována etymologicky jména vědecká, namnoze i česká a uváděn užitek té které rostliny v průmyslu, lékařství a j.

4. Vedle obšírného textu věnována jest největší péče ilustracím, jichž »Náz. květena« tolik obsahuje, jako dosud žádné podobné dílo v naší literatuře. Každá rostlina naší květeny — až na skrovné výjimky druhů zcela sobě podobných — jest znázorněna původním obrazcem, který k textu těsně přiléhá.

Celé dílo jest rozvrženo ve **4 svazky**.

Sv. I. obsahovati bude kromě klíče terminolog. slovníku přehled veškerého rostlinstva a rozřídění jeho v třídy a řady, seznam autorů a úplný rejstřík jmen českých a latinských. Tento vyjde do března 1903.

Sv. II. obsahuje soustavný popis rostlin prostoplátečných. Cena neváz. 12.90 K, váz. 16.—.

Sv. III. obsahuje popis rostlin srostloplátečných.

Sv. IV. obsahuje popis ostatních rostlin jevnosnubných a vyšších tajnosnubných.

Aby si je mohl pořídit i nemajetný milovník přírody, vychází v dvouarchových sešitech o 32 stranách velké osmerky a průměrně asi 30—40 obrázcích po 60 hal.

Sešitem asi 65. dílo se ukončí.

Nakladatel R. PROMBERGER, knihkupec v Olomouci.